

تاریخ: ۱۳۹۱/۱۱/۱۵

کلاسه پرونده: ۶۸۲/۸۹

شماره پرونده: ۸۹-۹۹۸-۹۰۰-۲۱۶۴۴

شماره بلیگانی:

پیوست:

بسم الله الرحمن الرحيم

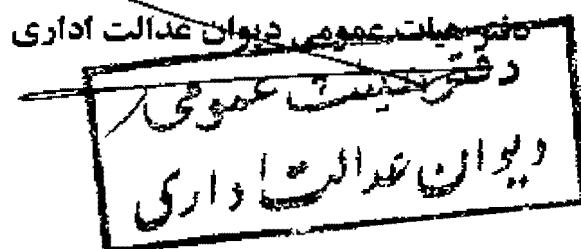
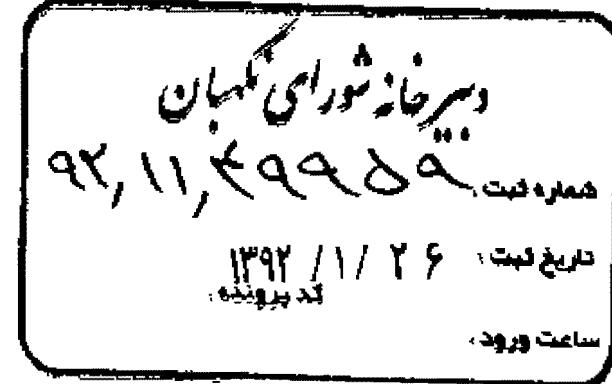
مدیریت محترم کل دییرخانه شورای تکهبان

با اهداء سلام:

بازگشت به نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۳۱۲۸ مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۰۲ به پیوست تصویر دادنامه

شماره ۷۸۱ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۵ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری جهت اطلاع و اقدام مقتضی

ارسال می شود.

تهران- خیابان بهشت (صلع جنوبی پارک شهر) دیوان عدالت اداری تلفن ۰۹۰۳۱-۸۵۶

شماره:

فلا تَبْغُوا الْهَوْيَ أَنْ تَعْلُمُوا
دادنامه

پیوست:

بسم الله الرحمن الرحيم

شماره دادنامه: ۷۸۱

تاریخ دادنامه: ۱۳۹۱/۱۰/۲۵

کلاسه پرونده: ۶۸۲/۸۹

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

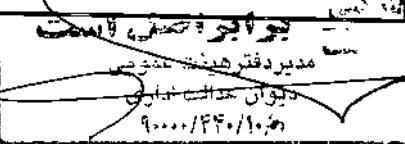
شاکی: نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه
 موضوع شکایت و خواسته: ابطال مصوبه ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی مبنی بر اصلاح بند ۲ مصوبه
 دومین جلسه کارگروه زمین خواری موضوع نامه شماره ۱۳۸۹/۲/۲۱ ۴۷۸۵-۳/۸۹ مورخ ۱۳۸۹/۲/۲۱ معاون نظارت و
 هماهنگی در سیاستهای اقتصادی حوزه معاون اول ریاست جمهوری
 گردش کار: نماینده ولی فقیه و سرپرست سازمان اوقاف و امور خیریه به موجب لایحه شماره
 ۱۳۸۹/۹/۷-۴۴۶۰۲۱ اعلام کرده است که:

"با عنایت به مفاد نامه محترمانه شماره ۱۳۸۹/۲/۲۱-۴۷۸۵ به عنوان استاندار تهران در خصوص اصلاحیه
 دومین بند مصوبه دومین جلسه کارگروه زمین خواری که حسب درخواست وزیر جهاد کشاورزی صورت گرفته
 است به استحضار می‌رساند:

مقدمه

نهاد وقف از سنتهای حسن پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد (ص) و امیر مومنان حضرت علی (ع) می‌باشد که
 افراد نیکوکار و خیر اندیش به تأسی و پیروی از آن بزرگواران طی قرون و اعصار گذشته اموال و املاک خود را
 وقف نموده و منافع و عواید آنها را در جهت انجام امور عام المنفعه اختصاص داده اند.

بر عقول سليم آشکار است که این گونه افراد خیر و معتقد که در مقام ایجاد صدقه جاریه بر می‌آیند، هرگز مال
 یا ملکی را که متعلق به دیگری است یا شرعاً بر آن مالکیت و تصرف ندارند مورد وقف قرار نداده و نمی‌دهند،
 مضافةً که اکثر وقف نامه‌ها و اسناد اجاره در سابق در محضر علمای بزرگ تنظیم شده و علماء و معتمدین ذیل یا
 ظهر یا حاشیه آنها را تصدیق و تسجیل کرده اند و تعداد بسیاری از این اسناد در سازمان اوقاف و امور خیریه و
 آستان قدس رضوی و کتابخانه ملی و آرشیوها وجود دارد.

فلا تَبْغُوا الْهَوَى أَنْ تُعِذُّوا لـ(النامه)

با این مقدمه جای تعجب و تأسف است که از سوی وزارت جهاد کشاورزی و سازمان جنگلها، مراتع و آب‌عیزداری نسبت به صحت موقوفات و اراضی متصرفی آنها ایجاد تردید می‌شود و تأسف آورتر این که از طریق کارگروه زمین خواری که بایستی با متجاوزین به اراضی مقابله نماید، از موقوفات سند و دلیل مطالبه کنند و از سازمان ثبت اسناد و املاک بخواهند سند موقوفات را به نام منابع ملی تغییر دهد. باید به این پرسش پاسخ دهنده که مسئله زمین خواری کجا؟ و موضوع وقف کجا؟

موقوفات و منابع طبیعی

با حفظ مقدمه فوق، لازم به توضیح است که بیشنہاد وزارت جهاد کشاورزی و ایجاد شبه نسبت به اسناد و اراضی موقوفات ناشی از القاتات بعضی از مسؤولان سازمان جنگلها و ... است که طی چند سال گذشته بر امحاء اراضی موقوفات اصرار دارند و به نامه‌ها و استدلالهای این سازمان و موازین شرعی و قانونی مربوط به وقف بی‌اعتنایی نشان می‌دهند و حتی توافق و امضای وزارت جهاد کشاورزی را نادیده می‌گیرند که ذیلاً به بعضی از آنها اشاره می‌نماید:

- ۱- بعد از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران و در اجرای فرمان تاریخی حضرت امام خمینی (قدس سره) مبنی بر برگشت رقبات وقفي که به دست حکام جور از وقفیت خارج شده بود، قانون ابطال اسناد فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه در سال ۱۳۶۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. در مقدمه قانون قید شده «کلیه موقوفاتی که بدون مجوز شرعی به فروش رسیده یا به صورتی به ملکیت درآمده باشد به وقفیت خود بر می‌گردد»، به موجب تبصره ۵ این ماده واحده، وزارت کشاورزی و سازمان اوقاف موظف به تهیه آیین نامه اجرایی قانون شده‌اند. آیین نامه مذکور با امضای وزیر وقت کشاورزی و سرپرست سازمان تهیه و در تاریخ ۱۳۶۳/۹/۷ به تصویب هیأت وزیران رسید و ماده ۱۰ آن چنین مقرر می‌داشت: «موقوفاتی که در اجرای ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب شهریور ۱۳۴۲ به عنوان مرتع ملی اعلام گردیده از تاریخ تصویب قانون ابطال اسناد فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه در اختیار سازمان اوقاف و متوالیان مربوطه قرار می‌گیرد» این ماده آیین نامه و توافق نامه مربوط به آن بیش از ده سال با روایی منطقی اجرا گردید و هرجا که در محدوده اراضی موقوفات (محدوده مشخص در وقنانمه‌ها و اسناد مالکیت و سوابق مربوط) زمینی به عنوان منابع ملی (مرتع) تشخیص داده شده بود حتی اگر از سوی دولت به غیر هم واگذار گردیده بود به وقف برگشته و تحويل متصدیان موقوفات عام می‌شده است و دادنامه‌های شماره ۷۵ و ۷۴ مورخ ۱۳۶۵/۹/۲۷ و شماره ۵۰ مورخ ۱۳۷۰/۵/۸ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری مقاد ماده ۱۰ آیین نامه را پس از اخذ نظریه فقهای محترم شورای نگهبان تأیید و تنفیذ نموده است.

۲- متأسفانه وزارت جهاد-کشاورزی بدون هرگونه حجت شرعی و قانونی به صورت یک طرفه و بدون موافقت و

بر این اساس:

سید محمد حسن شفیعی

وزیر عدالت اداری

۱۳۸۰/۱۰/۱۵

فَلَا تَتَبَعُوا الْهَوْيَ إِنْ تَعْدِلُوا
رَأْيَنَمَه

دلالت سازمان اوقاف و امور خیریه ماده ۱۰ آیین نامه را از طریق هیأت وزیران وقت در تاریخ ۱۳۷۴/۲/۳ حذف نمود و باعث بروز مشکلات عده و ابطال اسناد هزاران هکتار از اراضی موقوفات عام در کل کشور (متعلق به آستان قدس رضوی و موقوفات تحت تصدی سازمان اوقاف و امور خیریه و حضرت معصومه (س) و حضرت علی ابن موسی (ع) واقع در شیراز (شاه چراغ) و غیره و موجب سوء استفاده از واگذاری این قبیل اراضی پس از اخذ سند مالکیت به نام دولت گردیده است، در حالی که این اراضی سالیان متعددی در تصرف وقف بوده و در مورد آنها عمل به وقف شده است و مطابق رأی وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور تصرف به عنوان وقفیت دلیل وقفیت است و همان گونه که استحضار دارند آراء وحدت رویه در حکم قانون می باشد.

۳- با پیگیریهای مستمر سازمان اوقاف و امور خیریه و آستان قدس رضوی و سایر متصدیان و متولیان موقوفات عام، ماده ۱۰ آین نامه اجرایی قانون ابطال اسناد فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه، به موجب تصویب نامه شماره ۱۵۸۷۲/۶۲۰.۷۴ - ۱۳۷۸/۱۲/۲۱ هیأت وزیران با تغییراتی نسبت به ماده ۱۰ قبلی به تصویب رسیده و سازمان جنگلها و مراتع را مکلف نمود که بهره برداری از این قبیل اراضی واقع در املاک موقوفه را به موقوفات واگذار نماید. متن اصلاحی ماده ۱۰ مقرر می دارد: «چنانچه تمام یا بخشی از اراضی قابل واگذاری واقع در حریم روستاهای موقوفه عام در اجرای ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب سال ۱۳۴۶ به عنوان انفال منابع ملی اعلام شده باشد می باید حق بهره برداری از آن توسط سازمان جنگلها و مراتع کشور به سازمان اوقاف و امور خیریه و متولیان واگذار شود»

علی رغم این سوابق نه تنها سازمان جنگلها و مرانع به این تعهدات عمل نکرد بلکه در بعضی مناطق مدیریتهاي امور اراضي وابسته به وزارت جهاد کشاورزی (هیأتهای هفت نفره زمین) نیز به ادعا و تصور اين که قسمتهای اراضي وقفی مواد بالاصله است اقدام به جدا کردن عرصه های وسیعی از اراضي مذکور نموده اند، در صورتی که اين اراضي به صورت آبی یا دیم مورد کشت قرار می گرفته و در يد موقوفه بوده و مکرراً به اشخاص اجاره داده می شده است و یا به عنوان ملحقات و حریم موقوفات از علف چر یا گیاهان صنعتی آنها بهره برداری می گردیده است که سوابق آنها موجود است.

۴- توجه به سوابق مذکور به خوبی مدلل می دارد که وزارت جهاد کشاورزی نه تنها اراضی واقع در محدوده موقوفات و حریم آنها را مشمول ماده ۵ قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل‌ها و مراعع مصوب ۱۳۴۶ نمی دانسته بلکه قبول نموده آن قسمت از اراضی موقوفات را که قبلاً به عنوان انفال و منابع ملی اعلام شده بود به سازمان اوقاف و متولیان مسترد دارد مضارفاً که حسب قسمت اخیر تبصره ۶ الحاقی به قانون ابطال (مصوب ۱۹/۱۲/۱۳۸۰ مجلس

شماره:

فلا تَنْبِغُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْلُوَا

رازنامه

نیویکس:

شورای اسلامی) نیز حریم موقوفات و اراضی منابع ملی واقع در موقوفات که تا تاریخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۶ احیاء گردیده از شمول مقررات قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مستثنی شناخته شده است. با این سوابق قانونی، پیشنهاد وزیر جهاد کشاورزی به کارگروه زمین خواری در مورد مطالبه اسناد از موقوفات هیچ گونه توجیه شرعی و قانونی و منطقی ندارد.

مستندات شرعی:

در خصوص اراضی که ادعای مرتع و مواد بودن آنها شده و داخل در پلاکهای وقفی است از حضرت امام خمینی (قدس سرہ الشریف) و حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی (ادام الله ظله) از سوی سازمان اوقاف و امور خیریه، آستان قدس رضوی، امور اراضی و سازمان جنگلها و ... استفتائاتی صورت پذیرفته است که کاملاً راه گشاست اما متأسفانه سازمان جنگلها و ... با تفسیر و بهانه‌های مختلف از برگشت اراضی به وقف جلوگیری یا به خروج آنها از وقف اقدام می‌نماید که تعدادی از استفتائات به شرح ذیل جهت مزید استحضار درج می‌گردد:

الف- پاسخ فتاوی حضرت امام خمینی (قدس سرہ الشریف):

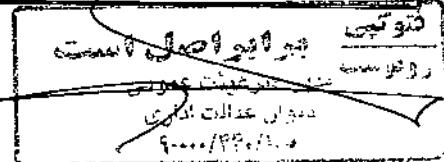
- ۱- اگر در متن وقف نامه قریه وقف شده، حریم جزء آن است و به عنوان وقفیت باقی است.
- ۲- موقوفات باید به حال وقفیت باقی و عمل به وقف شود.
- ۳- اراضی مذکور (اراضی مورد تعییف مجاور اراضی بوته‌های گیاه بیابانی) تابع اراضی موقوفات است هر چند که مواد است و احیاء آن جایز نیست.

۴- اینها (اراضی شن و ماسه‌ای و خاک رسی در بین رقبات موقوفه) انفال نیستند و موقوفه هستند.

- ۵- وقف از وقفیت خارج نمی‌شود و تصرف در آن منوط به اجازه متولی شرعی با مراعات مصلحت وقف است.
- ۶- حضرت امام خمینی (قدس سرہ الشریف) در کتاب الوقف التحریر الوسیله ذیل مسائل ۹۲ و ۹۴ شیاع مفید علم بیته شرعی، اقرار متصرف و عمل به وقف را مثبت وقفیت می‌داند که این نظریه جامع فقهی حتی در صورت نبودن وقف نامه مورد استفاده و استناد است.

ب- پاسخ فتاوی از حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی

- ۱- عدم صحبت وقف جنگلها و مراتع طبیعی و هر آنچه که از انفال و اموال عمومی است به ملاحظه این که ملک اختصاصی شخص خاصی نیست منافات با تبعیت حریم از ذی الحریم ندارد، بلکه جنگل و مرتع و اراضی مواد اصلی واقع در کنار رقبات موقوفه هر مقدار از آن که عرفان حریم مورد نیاز در استفاده از رقبه موقوفه محسوب باشد تابع

شماره:

فَلَا تَبْيَعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْلُمُوا الإِنْسَانُ

پیوست

رقبه موقوفه در احکام و آثار شرعی وقف است و کسی حق جدا کردن حریم در این باره از ذی الحريم و یا تملک و نقل و انتقال ملکی آن را ندارد و هر آنچه که سابقه عمل وقف دارد محکوم به صحت وقیت آن است مگر خلاف آن ثابت شود.

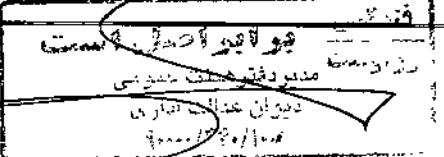
۲- هر مقدار از مراتع و اراضی جنگلی واقع در کنار و مجاورت اراضی موقوفه که جزء حریم املاک موقوفه محسوب باشد تابع موقوفه است و حکم انفال و اموال عمومی بر آن مترتب نیست و میزان در محسوب شدن به عنوان حریم ملک، عرف محل و نظر خبرگان این امر است.

۳- هر آنچه از اراضی واقع در محدوده قریه موقوفه که عنوان خاص قریه موقوفه شامل آن می شود شرعاً محکوم به وقیت است حتی اگر بعد از عمل به وقف نسبت به آن پس از سالیانی به صورت بایر یا موات درآمده باشد باز هم از وقیت خارج نمی شود و باید کماکان نسبت به آن به وقف عمل شود و قابل جدا کردن از وقف و استملک یا الحاق به اراضی منابع طبیعی نیست و احکام و آثار انفال و اموال عمومی بر آن مترتب نمی شود.

۴- موقوفاتی که از قدیم الایام تا زمان حاضر به آن عمل می شود و شهرت به وقیت دارد نیازی به سند کتبی ندارد و محکوم به وقیت است و تصرف در آن بدون اذن متولی شرعی و صلاح وقف حکم تصرف در غصب دارد.

نتیجه:

با توجه به مراتب و به خصوص وجود فتاوی معتبر فوق الذکر از رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) و رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) که کراراً بر بقاع املاک وقفی به وقیت (ولو با ادعای مرتع یا موات بودن آنها) تأیید فرموده اند به نظر می رسد پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی و اقدام ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی در اعلام این که ادعاهای سازمان اوقاف بر اراضی و اسناد آنها جمع آوری و هر جا که سند ارائه نداد و صرفاً ادعا داشت، سازمان ثبت اسناد و املاک سند آن را طبق مقررات قانونی به نام منابع ملی صادر نماید، بر خلاف فتاوی مذکور و مغایر با قاعده ید و اصل استصحاب و اصاله الصحه می باشد و اراضی موقوفات را نمی توان به عنوان مرتع و منابع ملی و موات از ید متولی شرعی خارج کرد و اسناد آن را تغییر داد. در مورد اسناد راجع به وقف لازم به یاد آوری است که حتی در موقوفاتی که به علل مختلف و در طول زمان اصل وقف نامه از دسترسی متولی یا موقوف علیهم خارج شده باشد، موافقین شرعی و شیاع محلی و اقرار متصرف و سیره جاریه عمل به وقف، حاکم بر موضوع است و به علاوه دلایل و مدارک متعدد دیگر از جمله اجاره نامه، سابقه ثبتی، پرونده ها و سوابق اوقافی در وقیت این گونه رقبات و استمرار آن شبہ و تردیدی باقی نمی گذارد.

فَلَا تَبْغُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْلُمُوا
بِالْإِنْسَانِ

با عنایت به مجموع مراتب و این که در شورای حفظ حقوق بیت المال نیز تأکید گردیده با متاجاوزین و متصرفین غیر قانونی موقوفات نیز مانند سایر اراضی ملی و دولتی برخورد قاطع صورت گیرد و با توجه به این که شائبه مفاسد اقتصادی و زمین خواری و مقایسه مفسدین و زمین خواران یا موقوفات و واقفین و متولیان آنها موضوعاً منتفی و قیاس مع الفارق است و مطالبه اسناد از ادارات اوقاف و متولیان و تبدیل آنها هیچ گونه توجیه شرعی و قانونی ندارد. علی هذا خواهشمند است دستور فرمایید با عنایت به مطالب پیش گفته ابطال اصلاحیه بند ۲ مصوبه دومین جلسه کارگروه زمین خواری حسب پیشنهاد وزیر کشاورزی مورد استدعا است و از نتیجه این سازمان را مطلع نمایند."

متن مقررہ مورد اعتراض به قرار زیر است:

"جناب آقای دکتر تمدن، استاندار محترم تهران

سلام علیکم،

احتراماً، حسب درخواست وزیر جهاد کشاورزی در پنجاه و چهارمین جلسه ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی و بررسیهای دبیرخانه ستاد، دومین بند مصوبه دومین جلسه کارگروه زمین خواری (موضوع ابلاغیه شماره ۳۲۵۶۲-۱۴۸۸/۱۰/۲۷) به شرح زیر اصلاح می گردد.

وزارت جهاد کشاورزی:

همه ادعاهای سازمان اوقاف بر اراضی و اسناد آنها را جمع آوری نماید. هر جا سند ارائه نداد و صرفاً ادعا داشت، سازمان ثبت سند آن را طبق مقررات قانونی به نام منابع ملی صادر نماید.

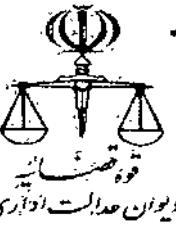
پیشنهادات و برنامه هایش برای مدیریت و استفاده بهینه از اراضی را ارائه کند.

"معاون نظارت و هماهنگی در سیاستهای اقتصادی - علی آقا محمدی"

علی رغم مکاتبه با دفتر امور حقوقی دولت و پیگیری موضوع تا زمان رسیدگی در هیأت عمومی لایحه دفاعیه واصل نشده است.

قائم مقام دبیر شورای نگهبان به موجب نامه شماره ۱۳۹۰/۲/۱۰-۹۰/۳۰/۴۲۱۲۸ اعلام کرده است که:

"موضوع بند ۲ اصلاحی مصوبه دومین جلسه کارگروه زمین خواری موضوع نامه شماره ۱۳۸۹/۲/۲۱-۴۷۸۵ معاون نظارت و هماهنگی در سیاستهای اقتصادی (حوزه معاون اول ریاست جمهوری)، در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱/۳۱ فقهای معظم شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر فقهای معظم به شرح ذیل اعلام می گردد:

فلا تَبْغُوا الْهُوَيْ أَنْ تَعْلَمُوا
ل/انمامه

اطلاق مصوبه شامل مواردي می گردد که حجت شرعی از قبيل يد، شیاع، تصرف بلامعارض، بینه و ... بر وقفيت باشد، خلاف موازين شرع شناخته شد. ”

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ ياد شده با حضور رئسا، مستشاران و دادرسان شعب دیوان تشکیل شد. پس از بحث و بررسی، با اکثریت آراء به شرح آینده به صدور رأی مبادرت می کند.

رأی هیأت عمومی

نظر به این که در ماده ۴۱ قانون دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۸۵ مقرر شده است که: «در صورتی که مصوبه به لحاظ مغایرت با موازين شرعی برای رسیدگی مطرح باشد، موضوع جهت اظهار نظر به شورای نگهبان ارسال می شود. نظر فقهای شورای نگهبان برای هیأت عمومی، لازم الاتباع است.» و قائم مقام دبیر شورای نگهبان به موجب نامه شماره ۱۳۹۰/۲/۱۰ - ۹۰/۳۰/۴۲۱۲۸ نظر فقهای شورای نگهبان را به این شرح اعلام کرده است که: «اطلاق مصوبه شامل مواردي می گردد که حجت شرعی از قبيل يد، شیاع، تصرف بلامعارض، بینه و ... بر وقفيت باشد، خلاف موازين شرع شناخته شد.» بنابراین مستند به ماده قانونی صدرالذکر و در اجرای بند یک ماده ۱۹ و مواد ۲۰ و ۴۲ قانون دیوان عدالت اداری حکم به ابطال اطلاق مصوبه مورد اعتراض در حدی که فقهای شورای نگهبان اعلام کرده اند از تاریخ تصویب صادر و اعلام می شود. /

رئيس هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

محمد جعفر منتظری

